

Opbeurend

Thomas van Luyn

Umoet, MOET een keertje met de trein naar Zaandam. Ik had er wel over gelezen en plaatjes gezien enzo, maar niets had mij

voorbereid op de shock wanneer je het station uitkomt. In plaats van de groezelige betontrap of de pislift die je doorgaans naar straatniveau terugbrengt, deponeert de loopbrug over de sporen je direct glorieus bovenaan de stad, met aan je voeten een stadsentree die nog het meest wegheeft van een pretpark. Verwonderd en verrukt liep ik, teder voortgetrokken door de zwaartekracht, de stad in. Rechts van mij kabbelde een beek met een heus watervalletje met me mee. Daarachter, het meest knotsgekke hotel dat ooit op Europese bodem is verrezen, de beroemde Zaanse-huisjesberg, een ontwerp dat Wilfried van Winden naar verluidt heeft gejat van Sjoerd Soeters. Aan de linkerkant van deze stadsentree verrees een nauwelijks soberder stadhuis van Zaanse reuzenhuisjes, terwijl recht voor mij, onderaan deze Biblebontse berg, de Zaanse koopgoot zich uitstrekte: een truttig grachtje met grasoevers en malle bruggetjes, eindigend in wederom een Zaanse slagroomhuisje. Alles volgens het masterplan van Sjoerd 'de Nederlandse Disney' Soeters. Het is lang, lang geleden dat ik zo vrolijk werd van stedenbouw.

Dat betekent dat ik een slechte smaak heb. Nederlandse architecten haten Soeters. Begrijpelijk, omdat de Nederlandse school zich kenmerkt door soberheid en functionaliteit. Veel van onze beste eigenschappen komen hierin samen. Het calvinisme bouwt streng, want vrolijkheid is hoogmoed. De koopmansgeest bouwt functioneel, want als het geen functie heeft, levert het niks op. En de zuinigheid bouwt strak, want alles wat

van een vierkante doos afwijkt, kost meer. Een enkel oneffenheidje in de gevel heet dan al snel 'speels'.

Waarmee Hollandse bouwmeesters wél spilzuchtig zijn, is met gelul. Net zoals onze economie drijft op consultants, *creatives* en andere luchtverplaatsers, drijft onze architectuur vooral op concepten en visie; of mensen het er al dan niet prettig vinden, is van minder belang. Carl Weebers Peperklip dreef bewoners tot waanzin, maar er zat übercoole lulkoek achter over afrekenen met de jaren zeventig. Cees Dams Stopera maakte het levendige Waterlooplein morsdood, Maar er zat een knoepert van een coulissen-architectuurconcept aan vast. En dat de

arme mensen die erin of eromheen wonen er jaren, soms hun hele leven mee zitten opgescheept, bewijst alleen maar dat je in gelul dus wel degelijk kunt wonen. De koning van de lulkoek is Rem Koolhaas. Ik heb een indrukwekkende expositie van hem gezien, en ik moet zeggen: de man is een genie. Zijn visie op de toekomstige stedelijke ontwikkeling is, nu ja, visionair. Alleen: met het heden heeft hij meer moeite. Van de armoeiige

betonhut van de Kunsthal tot de Hongkongse sloppenwijk van de toekomst die 'De Rotterdam' heet: ik ken niemand die er gelukkig van wordt.

Zul je net zien dat er lezers van dit stukje zijn die deze bouwwerken prachtig vinden. Maar dan leg ik u iets voor, en u MOET eerlijk antwoorden. Stel, u heeft een gezinnetje. Stel, u besluit op een regenachtige koopzondag vanuit Amsterdam de trein te pakken om elders de paasboodschappen te gaan doen. Nu krijgt u de keuze tussen het door Koolhaas ontworpen stadscentrum van Almere of het Zaanse stadscentrum van pretpark Soeters. Mag u me zeggen wiens werk u functioneler vindt. En u heeft kinderen hè?

t.vanluyn@volkskrant.nl

**Carl Weebers
Peperklip
bewijst dat
je in gelul wel
degelijk
kunt wonen**

[terug naar Morgenland](#)